

Aan: Gemeenteraad van Bernheze
Van: J.T.M. van Loon, informateur
Betreft: Rapportage verkenningsoopdracht
Datum: 10 april 2018

Geachte dames en heren,

Hierbij bied ik u mijn informatieadvies aan, dat is samengesteld op basis van lezen van uw verkiezingsprogramma's, bijwonen debatten en gesprekken met alle betrokken politieke partijen. Hieronder zal ik het verloop en mijn indrukken weergeven alsmede het hieruit voortgekomen informatieadvies.

Inleiding

Op 26 februari 2018 heb ik een gesprek gehad met de woordvoerders van de 7 politieke partijen over het vervullen van de rol van informateur in de coalitiebesprekingen na de verkiezingen van 21 maart voor de nieuwe gemeenteraad van Bernheze. Alle fracties hebben ingestemd met mijn rol als informateur en is in gezamenlijkheid een opdracht vastgesteld. Deze opdracht heb ik graag aanvaard.

In de opdracht die ik heb meegekregen zijn de uitgangspunten voor de coalitie(vorming) verwoord. Gezien de grote opgaven en andere taken waar de gemeente voor staat was er:

- De wens om recht te doen aan de verkiezingsuitslag;
- De wens om te komen tot een sterk en stabiel gemeentebestuur;

De vraag op welke wijze de mogelijke coalitiepartners tot een akkoord zouden willen komen maakte geen deel uit van mijn opdracht.

De uitslag van de verkiezingen is ook besproken op 29 maart 2018 in een openbare, zogenaamde, duidingsvergadering van de gemeenteraad. Elke raadsfractie heeft haar eerste reactie op de uitslag gegeven. Tevens de reden dat ik enigszins later aan informatieproces kon beginnen. In deze rapportage doe ik verslag van de verkenning waarin achtereenvolgens aan de orde komen het proces, de bevindingen en het advies.

Het proces

Ik ben met alle partijen van de nieuwe gemeenteraad in gesprek gegaan om de verkiezingsuitslag te bespreken en om na te gaan welke mogelijke coalities op brede steun kunnen rekenen. De gesprekken met de zeven partijen zijn gevoerd op 3 - 4 en 5 april en vonden plaats aan de hand van 6 thema's met vragen, zodat ze op hoofdlijnen in hetzelfde stramien verliepen.

Daarmee was gewaarborgd dat de relevante zaken in alle gesprekken aan de orde kwamen.

Bij de gesprekken en de voorbereiding daarvan kreeg ik ondersteuning van de griffier van Bernheze, de heer Jan van den Oever. Er is van elk gesprek een verslag gemaakt dat ter goedkeuring is voorgelegd aan elke partij.

Uit de gesprekken komt naar voren dat alle partijen zich erg betrokken voelen bij hun inwoners, ondernemers en ambitieus zijn. Dat doen ze ieder vanuit hun eigen identiteit, op een eigen manier en visie. Wat mij direct opviel bij lezen van uw verkiezingsprogramma's is dat er veel consensus is over groot aantal onderwerpen. Ik noem alleen al woningbouw, sociaal domein en burgerparticipatie. De vraag hoe het uiteindelijk resultaat moet zijn kan uiteraard discussie opleveren.

Natuurlijk heb ik in de media berichten gelezen, maar ook in de debatten gehoord, over wel of niet voldoende discussies in de Raad en de verhouding tussen coalitie en oppositie.

Een, ook getalsmatige, goede oppositie is van belang voor de discussie, controle functie en uiteindelijke besluitvorming in de Raad. Als we kijken naar de situatie in Bernheze dan is een coalitie van drie partijen voldoende. Alle fracties geven aan dat dit ook meest wenselijk is. Derhalve adviseer ik ook te kiezen voor een drie-partijen coalitie

Wat mij verder opviel was de eerste reactie na de verkiezingsuitslag in de media; *“De samenstelling van de gemeenteraad blijft in grote lijnen gelijk, ook na wijziging bij de definitieve uitslag, maar voorzetting van de coalitie kan maar is geen vanzelfsprekendheid voor de lijsttrekkers. Een te brede coalitie is slecht voor het politieke debat.”*

Vervolgens kwam er een duidingsdebat welke ik heel duidelijk en respectvol naar elkaar vond.

De bevindingen

Wat mij dus als informant is opgevallen en wat ook tijdens de gesprekken steeds naar voren kwam, was dat het vormen van een coalitie in welke samenstelling dan ook programmatisch weinig probleem hoeft te zijn. Fundamentele grote verschillen zijn er namelijk niet. Programmatisch moeten de diverse partijen op basis van hun prioriteiten het over het algemeen genomen snel eens kunnen worden. Het zijn echt andere aspecten die het vormen van een hechte coalitie bepalen; met als voorbeeld het vertrouwen tussen de mogelijke kandidaten voor een college.

Vanwege mijn uitdrukkelijk verzoek zijn er door de partijen wel voorkeuren aangegeven. Ook hebben alle partijen een top 5 van kernpunten aangegeven welke terug te vinden zijn in de verslagen. Inhoudelijke blokkades zijn er niet.

Uiteraard hebben de partijen in hun verkiezingsprogramma's de prioriteiten voor de komende raadsperiode aangegeven. Maar de opsomming van kernpunten door elke partij heeft goede informatie opgeleverd en tegelijkertijd ook de saamhorigheid die er in de gemeenteraad van Bernheze is t.a.v. beleid in komende jaren. Ik noem o.a.;

- Woningbouw
- Sociaal Domein. Besteding van overschotten en meer samenhang (1 loket gedachte)
- Seniorenbeleid
- Transformatie Buitengebied: VAB – Economische en sociale aspecten.
- Omgevingswet
- Jeugdzorg
- Doorgaande routes in de kernen en herinrichtingsplannen
- Regionaal samenwerken
- Duurzaamheidsagenda
- Burgerparticipatie

Er zijn nog meer zaken genoemd (zie verslagen), voldoende om weer een goed programma te schrijven.

Mogelijke combinaties

In de gesprekken stond de vraag centraal welke combinatie van partijen elke partij, op basis van de uitkomst van de verkiezingen ziet als de meest logische om een nieuw college te vormen. Alle partijen hebben aangegeven bereid te zijn in een coalitie plaats te nemen en een wethouder te leveren. Alle zeven partijen delen de opvatting dat CDA en Lokaal deel moeten gaan uitmaken van de nieuw te vormen coalitie. Hiermee drukken de partijen uit dat met de keuze voor CDA en Lokaal recht wordt gedaan aan de verkiezingsuitslag; beide partijen hebben tezamen 11 van de 23 zetels.

Alle partijen vinden voor de juiste verhouding in de nieuwe gemeenteraad een coalitie van 3 partijen voldoende. Alle partijen hebben vervolgens opties op tafel gelegd voor de derde partij, die samen met CDA en Lokaal plaats kan nemen aan de onderhandelingstafel om tot een breed krachtig en stabiel gemeentebestuur te komen. Elke combinatie met een derde partij levert altijd een meerderheid en goede verhouding op van minimaal 13 zetels voor de coalitie in de gemeenteraad van Bernheze.

Aan alle 7 partijen is gevraagd in prioriteit van samenstelling opties aan te geven van mogelijke coalitievorming.

- VVD;** Coalitie van de 3 winnende partijen CDA-Lokaal met VVD. Als de VVD niet in de coalitie komt, dan is de combinatie CDA-Lokaal-SP wat de VVD betreft het beste alternatief
- SP;** Coalitie van CDA - Lokaal met de SP. De SP kijkt terug op vier goede jaren en ziet nog volop uitdagingen voor de toekomst. Men heeft het vertrouwen in het CDA en Lokaal en wil graag met die partijen verder werken.
- Blanco:** Blanco vindt een coalitie van drie partijen voldoende. Een voortzetting van de huidige coalitie (drie van vier partijen daaruit) vindt men niet vanzelfsprekend. Voorkeur voor Coalitie van CDA, Lokaal en Blanco. Deze coalitie geeft ook een evenredige verdeling over de kernen.
- Lokaal:** Eerste voorkeur heeft de combinatie CDA – Lokaal – SP. De ervaringen met de SP in de voorbije vier jaren zijn goed. Voor de SP geldt: afspraak is afspraak, men is nooit verrast geweest. Dat is prettig werken in een coalitie.
- Progressief Bernheze;** Voorkeur gaat uit naar coalitie van CDA – Lokaal met Progressief Bernheze. Een verandering van de bestuursstijl is dringend gewenst. Progressief Bernheze wil zelf graag aanschuiven mits de andere partijen bereid zijn afspraken te maken over thema's die voor Progressief Bernheze belangrijk zijn.
- D66:** Voorkeur voor nieuwe coalitie van Cda, lokaal en D66. D66 is van mening dat men in de voorbije periode zowel in het college als de raad terdege heeft bijgedragen aan de bereikte resultaten. D66 was een goede partner in de vorige coalitie
- CDA:** Voorkeur voor coalitie van CDA, Lokaal met SP. CDA is een stevige winnaar. Prettig samengewerkt met de andere partijen in vorige coalitie.
1^e optie is met SP, betrouwbaar als coalitie partner.
Bij de keuze voor de coalitiepartners zijn onderwerpen die bij het duidingsdebat genoemd zijn de overwegingen om voor deze partner te kiezen;

Conclusie is dat, naast genoemde partijen CDA en Lokaal, de overige 5 partijen van mening zijn dat ze zelf als eerste in aanmerking komen voor coalitie deelname.

Advies

Bernheze staat er goed voor. Partijen hechten aan de kwaliteit en stabiliteit van het gemeentebestuur. Partijen zijn het over veel zaken eens hetzij dat er altijd nuance verschillen zullen zijn in uiteindelijk gewenst resultaat.

Op grond van de gesprekken met alle partijen in afgelopen week kom ik tot de slotsom dat de partijen mij een duidelijk beeld hebben gegeven.

Volgens de verkiezingsuitslag, gesprekken met partijen, vertrouwen in elkaar, eerdere goede samenwerking en de opdrachtformulering, adviseer ik de haalbaarheid te onderzoeken van de coalitie;

CDA – Lokaal en SP

Bij deze combinatie is er groot draagvlak en onderling vertrouwen.

Deze 3 partijen kregen met 60% van uitgebrachte stemmen veel vertrouwen van de inwoners.

Bovendien is er bereidheid om met elkaar tot programmatische afstemming te komen.

Deze combinatie kan gemeten naar het aantal zetels in de nieuwe gemeenteraad rekenen op voldoende steun van 14 raadszetels.

Mocht de situatie ontstaan dat met de SP er geen overeenstemming kan komen, is gelet de bevindingen D66 de eerste partij om de onderhandelingen verder aan te gaan.

Tenslotte

Er zijn verslagen gemaakt van de verkenningsgesprekken met de 7 partijen die met dit advies openbaar worden.

Ik heb deze opdracht met plezier gedaan en heb alle gesprekken als inspirerend ervaren. De passie, kennis en inzet die ik bemerkte die de afgevaardigden uitstraalden in de gesprekken, heb ik als zeer waardevol ervaren.

In die zin zouden alle partijen in aanmerking kunnen komen voor deelname aan een coalitie.

Ongetwijfeld zullen er politieke partijen zijn die na het horen van mijn advies teleurgesteld zijn. Dat is inherent aan dit soort processen. Daarom heb ik in de gesprekken gewezen op dit effect. Mijn dank gaat in het bijzonder naar al mijn gesprekspartners voor hun constructieve medewerking. Verder gaat mijn dank naar de griffier Jan van den Oever, die bijzonder energiek en vakkundig mij heeft bijgestaan in deze opdracht.

Mijn verwachting is dat mijn informatieadvies kan leiden tot een concrete invulling van de coalitie en het college. Rest mij u veel succes te wensen bij de uitwerking van een coalitieakkoord en de bemensing van het dagelijks bestuur van de Gemeente Bernheze.

Hoogachtend,
Informateur
Jan van Loon